

EUROPOS LAISVĖS ATĖMIMO ĮSTAIGOS: VIDAUS TEISINĖS NAUJIENOS

Šiame informaciniame biuletenyje „*The European Prison Litigation Network*“ nariai ir partneriai siekia informuoti nacionalinius teisininkus ir pilietinės visuomenės organizacijas apie svarbiausius su Europos kalėjimais susijusius teisinius pokyčius. Naujienlaiškis apima 14 Europos Sąjungos valstybių narių, taip pat Ukrainą, Moldovą, Jungtinę Karalystę ir Rusiją.

TEISINIŲ NAUJIENŲ LAISVĖS ATĖMIMO ĮSTAIGŲ KLAUSIMAIS APŽVALGA 2023 M. BIRŽELIO-RUGPJŪČIO MĖN.

RYŠYS SU IŠORINIU PASAULIU ■ Rumunijoje neseniai įsigaliojusiomis teisinėmis nuostatomis [išplėsta teismo laukiančių suimtųjų galimybė gauti intymius pasimatymus](#) su sutuoktiniais ar ilgalaikiais partneriais. Iki tol ši galimybė buvo taikoma tik nuteistiesiems.

Jungtinėje Karalystėje Aukštasis teismas panaikino kalėjimo viršininko [sprendimą atmesti kalinio prašymą leisti jam dalyvauti interviu telefonu su žurnalistu](#) ir išaiškino sąlygas, kuriomis kaliniai gali bendrauti su žiniasklaida.

DRAUSMĖ ■ Bulgarijoje naujausiuose administracinių teismų sprendimuose matyti kitoks požiūris į galimybę apskųsti teismui drausmines nuobaudas, išskyrus kalinimą vienutėje. Dėl skirtingo požiūrio atsiranda teisinis netikrumas ir jį reikia suderinti.

SVEIKATA ■ Austrijoje Parlamentas pakeitė ankstesnes įstatymo dėl prevencinio sulaikymo pataisas, [siekdamas užtikrinti, kad nė vienas šia tvarka suimtas asmuo nebūtų paleistas į laisvę be tinkamo pasirengimo](#). Be to, pakeista prevencinio sulaikymo nepilnamečiui padarius nusikaltimą peržiūros procedūra.

Lenkijoje Kalėjimų tarnyba ir Sveikatos apsaugos ministerija [atmetė Žmogaus teisių komisaro pasiūlymą pritaikyti teisinę sistemą, siekiant užtikrinti, kad kalėjimuose teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų kokybė būtų lygiavertė plačiajai visuomenei teikiamoms paslaugoms](#). Komisaro prašymas buvo pateiktas po to, kai buvo priimtas naujas įstatymas, nustatantis sveikatos priežiūros paslaugų stebėseną, tačiau į jo taikymo sritį neįtraukiant sveikatos priežiūros paslaugų kalėjimuose.

Be to, Lenkijoje pacientų teisių ombudsmenas [pareiškė esąs nekompetentingas nagrinėti skundus dėl netinkamos medicininės priežiūros įkalinimo įstaigose](#).

Portugalijoje naujuoju Psichikos sveikatos įstatymu [panaikinta galimybė teismams neribotam laikui pratesti apsaugos priemonės izoliuojant asmenį](#) (uždarant į psichiatrijos įstaigas arba į tam tikrus įkalinimo įstaigų skyrius ar padalinius) tais atvejais, kai nusikaltimą padarę asmenys yra laikomi nepakaltinamais dėl psichikos sveikatos sutrikimų. Dėl susiklosčiusios situacijos laisvė būdavo atimama neribotam laikui nepaisant to, kad Portugalijos baudžiamojoje teisėje nėra numatyta laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmė.

Ispanijoje Įkalinimo įstaigų generalinis sekretoriatas paskelbė, kad vienas Ispanijos kalėjimas bus [pertvarkytas į įkalinimo įstaigų psichiatrijos ligoninę](#), kurioje bus teikiamos specializuotos sveikatos priežiūros paslaugos psichikos sutrikimų turintiems kaliniams.

PERPILDYMAS ■ Belgijoje teismas nurodė valstybei per šešis mėnesius [sumažinti perpildyto kalėjimo užimtumą iki 110 proc.](#) ir per penkerius metus išspręsti perpildymo problemą, skiriant baudą už teismo sprendimo nevykdymą.

Prancūzijoje administracinis teismas, veikdamas kaip laikinųjų apsaugos priemonių teisėjas, [atmetė nevyriausybinių organizacijų prašymą neleisti, kad į perpildytą kalėjimą patektų daugiau asmenų](#), motyvuodamas tuo, kad tokios priemonės nepriklauso jo kompetencijai.

Portugalijoje nacionalinio prevencinio mechanizmo 2022 m. metinėje ataskaitoje nurodyta, kad [daugiau kaip pusė šalies kalėjimų yra perpildyti](#).

Rumunijoje Nacionalinės kalėjimų administracijos generalinis direktorius [pareiškė, kad kalėjimų perpildymo problema bus išspręsta iki 2024 m. pabaigos](#) padidinus kalėjimų pajėgumus. Tačiau atsižvelgiant į didėjančią įkalinimo įstaigas patenkančių asmenų skaičių, abejotina, ar vien ši priemonė padės išspręsti problemą.

Jungtinėje Karalystėje įsakymu [maksimalus paleidimo į laisvę laikotarpis, kai taikoma elektroninės nuteistųjų priežiūros sistema, buvo padidintas](#) nuo 135 iki 180 dienų. Šiuo padidiniu siekiama sumažinti kalėjimų perpildymą.

BAUDŽIAMOJI TEISĖ ■ Moldovoje pagal Baudžiamojo kodekso pakeitimus [minimalios ir maksimalios bausmės ribos gali būti sumažintos atitinkamai trečdaliu arba ketvirtadaliu](#), jei sudaromas susitarimas dėl kaltės pripažinimo arba jei kaltinamasis prašo, kad procesas būtų grindžiamas baudžiamojo tyrimo metu pateiktais įrodymais.

Rusijoje Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimais [teismai įpareigojami svarstyti alternatyvias kardomajam kalinimui priemones](#) ekonominiais nusikaltimais kaltinamiems asmenims, kad jie galėtų vykdyti savo verslo veiklą.

ASMENINIAI DAIKTAI ■ Vengrijoje Kalėjimų tarnybos įsakymu kaliniams leidžiama sutikti, kad [dalį iš jų deponitinę sąskaitą atsiųstų pinigų kalėjimo administracija panaudotų kalinio skoloms administracijai padengti](#), neatsižvelgiant į tai, kokiems tikslams pinigai iš pradžių buvo atsiųsti. Nerimą kelia tai, kad kaliniai sutiks su tokiu susitarimu ne savo noru, o dėl kalėjimo darbuotojų spaudimo.

Rusijoje Baudžiamojo proceso kodekso pataisomis siekiama [apsaugoti nuteistųjų turtą, kuris paliekamas be priežiūros](#) įkalinimo laikotarpiu, įskaitant jų gyvenamąsias patalpas.

LAISVĖS ATĖMIMO VIETŲ REFORMA ■ Belgijoje vyriausybė siūlo kalėjimų įstatymo pataisas, kuriomis būtų [apribota kalinių teisė skystis ir apribota nepriklausomos kalėjimų stebėsenos apimtis](#).

KALĖJIMAI KARO METU ■ Rusijoje tebevyksta Gynybos ministerijos vykdomas [kalinių verbavimas karui Ukrainoje](#). Verbavimo kampanijos vyksta daugumoje Rusijos regionų, taip pat Rusijos okupuotuose Ukrainos regionuose. Nenustatytam skaičiui kalinių, dalyvavusių kare prieš Ukrainą, prezidento dekretu jau buvo suteikta malonė.

Ukrainoje nauju įstatymu, be kita ko, reglamentuojamas [karo belaisvių stovyklų naudojimas](#) karo ir pokario laikotarpiu. Pagal jį stovyklose galima apgyvendinti ir karo belaisvius, ir nuteistus karo belaisvius, jei jie yra atskirti vieni nuo kitų.

PRIVATIZAVIMAS ■ Belgijoje Audito Rūmai paskelbė ataskaitą, kurioje atkreipiamas dėmesys į tai, kad viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė kalėjimų valdymo srityje tęsiasi [nepagrįstai, neatlikus tinkamos sąnaudų ir naudos analizės](#).

PROCESINĖS TEISĖS ■ Bulgarijoje administraciniai teismai ir toliau priteisia labai mažas kompensacijas už nežmonišką ir žeminančią elgesį su kaliniais, laikomais prastomis kalinimo sąlygomis.

Prancūzijoje administracinis teismas, veikdamas kaip laikinųjų apsaugos priemonių teisėjas, pažymėjo, kad valdžios institucijos neįvykdė ankstesnės nutarties, kuria buvo siekiama pagerinti kalinimo sąlygas viename Prancūzijos kalėjime, ir nurodė imtis papildomų priemonių. Skundas buvo [pagrįstas advokatu asociacijos pirmininko pavaduotojo atlikto iš anksto nepranešto vizito šiame kalėjime išvadomis](#), pateiktomis taikant neseniai priimtą įstatymą.

Vengrijoje neseniai įsigaliojo pakeitimai, kuriais sukuriama [papildomos galimybės reikalauti kompensacijos už neteisėtą sulaikymą](#). Nors tai teigiamas pokytis, vis dar reikia pašalinti didelius įstatymo trūkumus (mažas kompensacijų dydis, neautomatizuotos kompensacijos).

Lenkijoje [pernelyg ilga kardomojo kalinimo trukmė yra sisteminė problema](#), kaip teigiama *Helsinki žmogaus teisių fondo* ir Nacionalinės advokatų asociacijos neseniai pateiktame bendrame pranešime Europos Tarybos Ministrų komitetui. Autoriai, be kita ko, atkreipia dėmesį į tai, kad teismai, siekdami pratęsti kardomąjį kalinimą, taiko stereotipinius sprendimus.

Portugalijoje Aukščiausiasis Teismas [atmetė kaip nepriimtina habeas corpus ieškinį, kuri pateikė](#) sergantis [kalinys](#), teigdamas, kad jo kalinimas buvo neteisėtas, nes kalinimo sąlygos buvo netinkamos ir jam nebuvo suteikta tinkama medicininė pagalba.

Rusijoje naujausi pakeitimai, kuriais Baudžiamojo proceso kodeksas suderintas su nuostatomis dėl karo padėties, leidžia [sulaikyti asmenį be teismo sprendimo iki 30 dienų](#).

REINTEGRACIJA ■ **Lietuvoje** nauju Kalėjimų tarnybos direktoriaus įsakymu atnaujintos Kalinių tarybų, įsteigtų siekiant sudaryti kaliniams galimybę kelti klausimus, su kuriais susiduria kalėjime, taisyklės. Be kita ko, naujosiose taisyklėse numatyta, kad [į veiklą, susijusią su kalinių reintegracija, turėtų būti įtrauktos ne tik valstybės ir vietos institucijos, bet ir pilietinės visuomenės organizacijos](#).

Be to, **Lietuvoje** nauju kalėjimų ir probacijos tarnybų įsakymu atnaujinta kalinių priėmimo į pusiaukelės namus tvarka ir [nustatyti nauji įpareigojimai, kuriuos kaliniai turi įvykdyti, kad būtų išlaikomi šiame įkalinimo režime](#).

BAUSMĖS SKYRIMO SĄLYGŲ KEITIMAS ■ **Lenkijoje** teisingumo ministras atmetė Žmogaus teisių komisaro pasiūlymą [panaikinti neseniai priimtus Baudžiamojo kodekso pakeitimus, kuriais suteikiama galimybė skirti laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmę be lygtinio paleidimo](#).

Portugalijoje amnestijos [įstatymu iki 2023 m. birželio 19 d. skirtos laisvės atėmimo iki aštuonerių metų bausmės](#) asmenims, kuriems nusikaltimo padarymo metu buvo nuo 16 iki 30 metų, [buvo sumažintos vieneriais metais](#).

Jungtinėje Karalystėje Apeliacinis teismas priėmė sprendimą dėl kalinio, kuris [į kalėjimą buvo gražintas praėjus daugiau nei šešioms mėnesiams po to, kai baigėsi bausmės terminas](#). Teismas nemanė, kad laisvės atėmimas gražinus į kalėjimą buvo savavališkas, nes vėlavimas sugražinti jį į laisvės atėmimo vietą nenutraukė priešastinio ryšio tarp teismo nuosprendžio ir laisvės atėmimo.

STATISTIKA ■ Atnaujinti **Moldovos** statistiniai duomenys rodo, kad šalies [gyventojų skaičius yra daug mažesnis, nei buvo apskaičiuota ankstesniais metais](#), todėl pasikeitė kalinių skaičiaus rodiklis.

KANKINIMAS IR ŽIAURUS ELGESYS ■ Neseniai *Promo-LEX* parengtame pranešime Europos Tarybai nurodoma, kad **Moldovoje** yra [keletas teisinės sistemos, skirtos pranešti apie kankinimus ir žiaurų elgesį suėmimo metu ir bausti už juos, trūkumų](#).

DARBAS ■ **Vokietijoje** Federalinis Konstitucinis Teismas pripažino, kad [dabartinė kalėjimuose dirbančių kalinių darbo užmokesčio sistema prieštarauja Konstitucijai](#), ir nurodė iki 2025 m. ją suderinti su kalinių socialinės reabilitacijos tikslu.

VISĄ LEIDINĮ GALITE RASTI MŪSŲ SVETAINĖJE >>

Ypač dėkojame mūsų [nariams ir asocijuotiems partneriams](#), kartu rengusiems šį sąvadą!

**EUROPEAN
PRISON
LITIGATION
NETWORK**

www.prisonlitigation.org

21ter rue Voltaire

75011 Paris

France

contact@prisonlitigation.org

Šis sąvada finansuoja Europos Sąjunga ir „Robert Carr Fund“. Jame skelbiama tik autorių nuomonė, kuri nebūtinai atspindi Europos Sąjungos, Europos Komisijos ar „Robert Carr Fund“ nuomonę. Nei Europos Sąjunga, Europos Komisija, nei „Robert Carr Fund“ neatsako už išsakytą nuomonę.

